



FRESCO-FESTÉSEK.

EGY ÉJ SZÁLLÁSOMON.

Frescokép

BERNÁT GÁSPÁRTÓL.

I.



A kies tavasz' lágy fuvalmira iszonyu szé-
vész nehezkedék Budapest' köhalmai
között. Tulcsapni látszék tág medrén az
ősz Duna, s magas ívet képező haragos
hullámi vad morajjal törének meg a kö-
vezett partokon. Éjsötét porfólleg ör-
vénylett ide s oda s gazdagon özönlé
homoktengerét a mostoha jelen' sivatag
Rákosa. Aczétkaru óriásként szaggatá
fől házak' tetőt a vihar, melyekről tört
cserepek s fődél anyagok hullongtak
alá, disztellenül rakványozók Macadam'
rendszerét nélkülöző utcáinkat. Kün
szabad téreken, s ben a fővárosban föl-
tűnőleg mutatkozott a bűsz elem' rom-

bolása; és a kiküzdött siker' s korszerű haladás' barátja ismét kifejezheté
sohajában: milly káros, ha törvényhozás és politikai hatóság ezért eszközzel
tévesztének s a természet szerepeit cserélteti.

Fölfogá azonban szárnyaival a kártékony vihart a hűs esték' legeson-
desbiko s alkalom lón kitisztulhatni a magyar olimpia' hivatlan fővenyétől,
mellyet gyalog és hintóban, járdákon s termekben szintogy eljajáthatott a

salonok aranyserényese: mint a kénytelen gyufák és forró gesztenyék' utcai demagója.

Ezen évszaki kórdivattá fajult mellbetegség s borongó kedélyem miatt egyszerű lakomban valék. Pornyelhetés' földesuri szerencséjében több tün nem esztorbátam, hanem annál reménydúsabban szórhattam volna zabot a csaknem ingathatlan földmennyiségbe, mely köveztelen utczára szolgáló ablakomon át szobámat megszállotta. E! gondolám, kivel cserélnek bússzkeséget e pillanatban? midőn annyi tulajdontul környeztetem. Hiszen még ma is hány polgártársam van, kinek fáradalmas élete után csak sirjában nyílik meg valódi háboríthatlan tulajdona! én pedig, keletnek nyugalmas arszlankája, legközelebb is három elem fölött zsarnokosodom: kandallóban tűz lobog, költeményim vízzel telvék, s pásztori lakom' beduinporában birtokjogot taposhatok!

E rugalmas és birtokolhatási napon tehát szállásomon veszteglék, mellynek különben gyér vendége vagyok; nem ugyan munka- és hitelezőkerüléstől — hiszen mint magyar nemes égből hulló sült galamb' s pénzügyi és politikai bukdosás' reményére születtem — hanem veszedelmes szomszédimra nézve, kiket török átkul öröklék.

Balfelől egy istenfűlő kovácsmester Pöröndi úram nem volt volna annyira alkalmatlan, mert ő csak huszonnégy egymást éjjel nappal változtató izmos legénynevel korbácsolította a vasat, s a felvilág' ezen fületlen cyclopsai elég gyöngédek voltak vészharangszerű működéseiket népdalokból rögtönzött siralmakkal tompítani; — hanem lakajtómmal áttellenben szállásolt egy horgas oldalbordája boldogult Ádám apánknak, kivel szemközt a legszabályosban whistező brüt sógor' jézusi türelme is kifáradt volna.

Nemes nemzetes Kotor Renata, nemes nemzetes és vitézlett Szájasdi Manó' díjtalan nyugalmazott insurgens alőrnagy, hátra maradt özevegy, hét árvaival — kik közül kilencz éves vala legidősb, és bússzörményi éji örül születék a leghallgatagabb — alkotó az alpári négy pont' szerkesztése óta mai napig létezett vis á visk' legrettentőbbikét. Torokgyesegéről hallgatók, mert jó hírében sem római népszónokot, sem egyház-repesztő kántorokat megtámadni nem akarok, hanem említnem illik növeletű rendszerét s női tapintatát, mellyeknek titkába csekélységem is önkénytelen avatottá lön.

Nyarán hajnali három órákor, télen fél ötre talpon volt a tisztelt madame — ugyancsak talpon ám, mert lovon nyargalva lehetett, mint B. y' szalmakazaljának, megmérni kerületét — szorgalmazandó egyetlen szolgálóját; hogy mire? azt csak a jó Isten tudá; orgonaszíjszerű pelikánjait szabad kőművesekül növelé, mert ezen kis rontászok ellesvén fontolhatlan mamájok' dúló szellemét, kívül belül bontogaták a házak' falait, melly csinyért ha egynémely szemfűl háztulajdonos megkergeté vagy oldalozá őket, ordíva csak engem és mindig csak engem esdeklének védőjükkül.

Venzélyes szomszédimat megtorlandó, oly szabadon költözhetém vala szelidebb éghajlat alá, mint kaczagányos őseink Volga mellől, ámde egy évre, mondó: egy egész álló esztendőre kész pénzen váltám meg szállásomat, — pedig tudhatod nyájas és nyájatlan olvasó, hogy váltólázás hazánkban fizetni s pedig előre fizetni — hol még unokáiban is adós marad a szerzeményes apa — szokatlan s illetlen is. Szokatlan, mert sallangos nevünket könnyelműleg ezreknek is aláírjuk, holott önkint ajánlott, vagy

országosan illetményezett harmincz váltó krti nyakunkra várjuk a törvényt követelés' legvégsőbb stadiumát, — illetlen pedig, mivel jól evett ivott, vízzel harszott, de fizetni sehogyaem szeretett öseink' azent hamvait sértlenők meg.

Mint következtes magyar magam sem sokat törődöm a fizetgetéssel, mégis híres acquiritor levék: azaz szerzettem hitelezőket, kiknek számát csak egy Julius Caesar Corvin' vagy Kelemen pápa emlékező teltsége tarthatná meg; mivel én jámbor szülőtte a magyar földnek inként mától nem látom a holnapot, úgy egyik hitelezőm kiüti agyamból a másikat.

Pontosan fizetett szállásban sem nyugodni meg, legalább is vérforgeteg-, frank lüz-, s tudná Isten minő jelvényekre magyarán valamilyen veség ázott alföldi kukoriczaesősz, azonban főnebb indokaimat remfélem helyeselni fogják főkép számtani buváriattal foglalkozó szellemrokonaim.

Ama hetedhét országra szóló szélveszes napon tehát, mely Budapestet, a porost, pusztá Arábiára s gróf Széchenyi' üdves tanácsaira jóslólag emlékezteté, mellbetegségem honn tartóztatott. Nem csekély örömemre szolgált szomszédim' távolléte is. Szerencsére éppen az ugynevezett kórhelnap' (blauer Montag) volt, s az én lüzimádóim én compagne Bacchus' és a honi szeszistenek' oltárinál ünneplének; Kotor Benéta asszonyom pedig maga két szekeren, pajkos hét gyermeke s a szolgáló gyalog, husvétra Peregi rokonikhoz vándorolának.

Tudnivaló hogy lakomban és körötte halálesend tanyázott, s midőn máskor a legiszonyubb égiháboru moraja pusztába kiáltott szó vala, most a szunyogmosolygás és hajusznöves is hallható lön. Nem emlékszem, hogy ez ideig jó verseket irtam volna, sőt dolgozatim ugyancsak prózáiak, hanem e sirnéma helyen és perczek között szent ihletés hatott reám.

Ily kedvező alkalmat valamilyen tulvilági lágész nagyszerű terveknek áldozott volna, én pedig, mint költő — természetesen mint pénzköltő — Alcibiad' pókhálójának philosophiáját kutatám ó és új törvényeink' halmazában. Böven találván, mit kerestem, elhatározáim hogy dramairó leszek, s már kezdém írni „Hitelezők” című parodiám második fölvonását, midőn eszembe villan, hogy hiszen én koszorúzott népdalszerző vagyok! mert egy éji zeno' alkalmával örvegy Peresdiné' bázpadlásáról fejemre esék egy szekér igen derék lóhere; — s poetai lúzas ingerültségemben kezdém Lavotta' szellemét utánfuttyörészni.

Elég az hozzá, hogy addig ugrándozám egyik észágról a másikra, míg itt is meghozá, mint mindenkor, frank rendszeru tudományos iskolám éretlen gyümölcsét, mert sokat akarván markolni semmitsem foglam, s elvégre is az enyészet' bájosítánya — a napi villámhárító átom ölelt szelíd karjai közé.

II.

A szépnem, nálunk úgy mint Kalkuttában, szeretni született. Legmélyebben érdekli tehát őt a szerelem, s az élet ezen bájtengere, sima tükrével mint zugó hullámmal, átrezgi kebelalkotmányát. E kies mezőről legmértányosabb a tisztelt nem' ismeret- és érzelmekoszorújához virágokat szakasztani.

Miután azonban csekély életrajzom szerelmi kalandokban igen szegény, regényes álmaim' meleg szózatával obajték szépeink' kegyében habár pillanatig is osztakozni, ... s im véletlen alászem varázsedenemből.

Előálmadozásom szende honából kizavartatám. A közel utcáról lakomba ható robaj, ujjongatás és zeneegyveleg képes lett volna nem az én parányi álomszövedékemet, hanem a Niagara zuhatag' legmélyebb bariton-ját is megsemmíteni. „Éljen Szentkirályi! éljen Ráday! rivalga lablaci melhangon egy bor- és örömittas atyafi a magyar szabadság' ősi bucsóját járdaló kardtalan karok és rendetlen rendek közül; s nem tudom stentori hangjával-e, vagy „adó bukúra" itt nem alkalmazhatott álmos botjával úgy be találta zörrenteni ablakomat, hogy követlen gyűrűbe tüstént heilleszethetők lettek volna a köleskásailag összeaprított gyémántparódiák. „Hiszen szeretett vérem és táblabíró társam — gondolám magamban — én is elhetem akár 100 évig az oly dicsően mint érdemletlen jutalmazott honpolgárokat, kiket kegyelmed feléig tartó torokrekedésig üdvözolni sziveskedett, mivel ők baráti a jognak és így baráti honunknak s az emberiségnek is! — hanem a működésnek ezen különös gyakorlatától megkímélhetle volna ön, derek atyafi pajtás, mind saját kezét, mind a műpart, mind pedig és főkép mellkóros csekélységemet". Hanem már megtörtént, mire nézve: éljen a nemesi szabadság! s dideregve foltozgatám egyik vánkossal illy korellenesen emancipált ablakomat.

A cortesszabadalomnak e szilaj nyílását úgy a hogy betömvén, nyugalomra csöndesítém lázadt kedélyemet s rövid időn ott valék, hol még nem jártam, tudniillik túl a tengereken... midőn iszonyu nyílallása balfellemnek fölébrednem kényszeríte. Megmelegedni kívánván, összöbbsugorodom paplanom alatt, de a csipős lég és mellgörcseim mindinkább növekszenek. Tekintek kifelé... hát az én megpárnáltanított ablakocskám osztogatá a szellős levegőt oly hő mértékben. Valamelly éji vendégzserepre szagoldozó gyalog rabló ugyanis beleszeretvén vánkossom' szalagsokros osztályába, minthogy felét ki nem csiphette, egészben sajátítá el. Ez már sok... fölösle sok... de megérdemlém, miért vagyok honn? holott elősejtésim csálni nem szoktak. Most már mit teendjek? — Tolvajkísértetre alkalmat többé nem adhatok, mert simonidesi mindenkémet csak amugy more patrio nem loPATHATOM el!... virasztani?... rettentő! mert még csak három negyed kettőre. Azon kisszerű házban, hol szállásolék, egyellen lény sem vala honn, — szobámból kimennem teljes lehetlen, mert végetlen kínaim miatt nem öltözhetem.

Itt nincs más menedék, mint hősi gyógyszerre elhatározódni. Merész és ügyes öltre gondolék. Fülleg beburkoltan legégetőbb kínok között ácsorogtam ablakom' szellődenebb részénél, remélő, hogy tán ismét vándorol erre valamelly kézpróbára utazó kölyökharamia, kit segédemül bekopogtathatok.

Kéjorák elé is mi borzasztó a várakozás, hasztalan tollaznám, mert egyedi keserű tapasztalás; hanem illy sokszerűleg roncsolt helyzetben, mint én valék, bátoros az ezer procentes adósságfizetéssel.

Végre küldött a sors inségemen enyhítő balzsamot, s emberi alakot hallék közelgem.

—Isten velünk, barátom! szólék a fájdalom' el-elhaló reszketeg hangján, kérem, kényszeritem, látogasson meg csak egy rövidke pillanatra. E

csaknem öntudatlan kifejezés után kezébe adám kapom' kulcsát, a kinyit-hatási hosszas nyirkogatások után valahára betántorgott az epedve várt Sámuel.

—Hát mit akar ön velem? szól a sok tojásos punsch és gyomoriga-zító ásviz (alias pálinka) miatt felszemére már szunnyadó keresztiek Pi-latus — s hullámos beszédmodoráról ráismerék Bagolyfy uratna, a naschi-vaschi bankot bálványzó bot- és kártyahűsök debreczenileg már többször fölkennt óriására.

— Ez alkalommal nincs mit és kivel beszélnem édes Bagolyfium! ha-nem minthogy pihenést igényel ingatag statistasága, tehát uljon kérem ab-lakomba: s fogja fel hátával a bezúzott üvegtáblán általi hűves lég hatá-sát. Meglátja hogy nem leszek hálátlan... hiszen... na érti ön a többt....

Szerencsémre nem kellett hosszas szónokisággal fogalmaznom fővá-rosumk' polihlájának, főkép a polgárzat' hibás gépezetének e mérges kinö-vését, s miután kezeit az ablak karikáihoz, lábait pedig pamlagom' szá-molyához kötözvén, nyitott mellét a corpus juris-sal betakarám, átkinlód-tam úgy a hogy az éj hátralevő óráit.

Reggelre kissé enyhültek fájdalmaim, úgy hogy Bagolyfy' rémes hor-kolásán, s a festői helyzeten, mely kifeszített szányságér' alakjában tündeté elő a tudtán kívüli élő ablakot és magyar Juristát — még nevetnem is lehetett.

Végül azt kell itt még megjegyeznem, hogy e történetke valóságos esemény; habogy olvasó tehát azt unalmasnak találta, az csak annyit bizo-nyít, hogy unalmas események is léteznek a világban.



LEVELEK EMILIÁHOZ.

KEDVES EMILIÁM!

Bécs, Máj. 14. 1843.

Ha most ritkábban kapod levelem, annak a Honderű oka. Szerkesz-tői künaim között lehet-e egyébre gondolnom? Hozzád írott leveleim — mint tudod — összegyűjtém s Kaleidoscop czim alatt 6 füzetben ki-adám. Az utósók most vannak sajtó alatt. Kívánjunk nekik jó keletet mind-ketten, s most már a dologra.

Föltevéen magamban, lapom' érdekét minden módon emelni, elhatá-rozám minden héten fölszaladni egyszer Posonba, hogy az országgyűlés által annyira érdekessé vált város' mozgalmairól gyakoribb és hiteles tudó-sításokat adhassak. Ez örökös orbánfelkúszg' tervét megkezdendő a napol-ban fölszaladtam Pest' hátán Posonba, s onnan — mert Bécs' ezer magne-se vonz vala — ide a mindig zajos, mindig vidám fővárosba. — Utamról elég legyen megjegyezni annyit, hogy a gözösön — melyen jöttem — vala 12 követ (ezek közt Klauzál, Ráday, Szemere) 100-nál több jura